

Slidings en ruw spel verboden

Ooit was voetbal voor de elite. In clubs die langer dan een eeuw bestaan, leeft dat standsbesef nog voort. Op een eigentijdse manier: ballotage met vragen als 'wat doet je vader' bestaat niet meer. „Maar je moet wel bij ons passen, in de zin van goed gedrag en respect.“

TEKST EGBERT JAN RETHOF / FOTOS JEAN-PIERRE JANS

Moelijk te geloven misschien: voetbal, het spel van de massa waar nogal wat uitwassen voorkomen – (verbaal) geweld op en rond het veld, hooliganisme – was ooit te vergelijken met hockey, tennis en cricket; sporten die van oudsher een deftig imago hebben en dat pas de laatste decennia langzaam van zich hebben afgeschud.

Even terug in de tijd. Wie niet gestudeerd had of stamde uit een sociaal 'lagere' klasse, had tot 1914 weinig kans in clubverband tegen een bal te mogen trappen. Daar zochten ballotage en contributie wel voor. Arbeiders en kantoorlieden hadden er bovendien vaak geen tijd voor: ze maakten lange werkdagen en werkten ook op zaterdag en zondag.

De grondlegger van het voetbal in Nederland, Pim Mulier (1865-1954), was een rijksluiszoonje. Zoals de spelers van het Nederlands elftal dat in 1905 zijn eerste interland speelde (nog niet in oranje, maar in witte shirts met een roodwitblauwe strook) allemaal uit de betere kringen kwamen.

Voetbal verankerde snel tijden en na de Eerste Wereldoorlog, waarvoor alle dienstplichtigen wonden opgelopen. Omdat Nederland neutraal bleef, hadden al die militairen weinig te doen. De overheid had liever dat de jongens de tijd vredeven met voetbal dan met dobbelen en drinken. Bovendien werd in 1919 de Arbeidswet van kracht, die voorschreef dat een gemiddelde werklag voortaan acht uur moest bedragen

en een werkweek maximaal 45 uur. Hierdoor kregen mannen en jongens meer vrije tijd. Het gaf een impuls aan de voetbalsport, die met 18.000 sporters een velksport was geworden.

Dat is het nog, maar er zijn uitzonderingen. Door heel Nederland zijn er clubs die meer dan 100 jaar bestaan. Zij koesteren hun keurige herkomst. Ze decoreren de muren van het 'clubhuis' (niet te verwarren met 'kantine') met oude vaandels en vergeelde foto's, zingen staand het clublied, dragen jaszies met emblemen, houden diners en 'heeravonden' waar jasje-dasje verplicht is, staan 'zuiver amateurisme' en fatsoenlijk gedrag voor. Hun veteranen (35 tot 55 jaar) spelen onderling wedstrijden met

eigen regels en gebruiken, buiten de KNVB om. Meestal houdt de voetbalbond niet van dit soort 'wilde' competities, maar deze doet zij.

Sinds 1989 bestaat de stichting ONEC. Om en Nabij de Eeuw Clubs. „Elk jaar houden wij een tweedags toernooi van 23 traditionele verenigingen, die meeste vóór 1900 opgericht“, zegt secretaris Carel Jansen (66). „Voetbal in de oervorm: geen slidings, ruw spel streng verboden. Grensrechten hebben we niet: die zorgen alleen maar voor ruzie en gedoe. Correct gedrag willen we. Goed gastheerschap, achteraf eindeloos kletsen en netwerken. Voetbal zoals het bedoeld is.“

Een soort Rotary eigenlijk, in een sfeer van ons kent ons. Jansen: „Chi? Ach, daar

‘Grensrechten
zorgen alleen
maar voor
ruzie en
gedoe’

berken ik wel iets in, ik denk dat leden van onze club meer hebben gestudeerd dan gemiddeld in het voetbal het geval is. Maar het is natuurlijk niet: jij hebt niet genoeg doorgeleerd, jij mag niet meedoen.“

Er is meer dan het ONEC-toernooi: vertien van deze clubs, alle gevestigd in het midden en westen van het land, spelen sinds 1930 het jaar door in een veteranencompetitie met dezelfde eigen regels, ook gedoogd door de KNVB. Opvallend: waar veel clubs last hebben van een teruglopend leden- en vrijwilligersbestand, gaat het deze clubs vaak goed. Jan Pieter Ellerbreek, bestuurder bij ONEC: „Waarschijnlijk doordat ze structuur hebben voor de leden en duidelijke normen en waarden.“

'Al die
vriendschappen,
al die verhalen...'

DSV Concordia

Delft
Opgericht in 1885

Altijd veel feestgedruis

Jimmy Koolschijn (82, foto), 73 jaar lid van de Delftse Sport Vereniging Concordia. „De tijd dat ik met de bokkswagen naar het voetbalveld kwam, is lang voorbij. Al die mensen met wie ik vanaf 1946 bij de club kwam, Jan Thomée bijvoorbeeld, die kwam ook in dat jaar. Zijn vader was lid van het eerste uur, en een van de grondleggers van het voetbal in Nederland. Al die vriendschappen, al die verhalen...”

Voor elke wedstrijd van Concordia klinkt het clublied: *Heisa heisa hopsasa*. Eigenlijk is het een yell, waar de leden in 1935 mee begonnen. Traditie.

Veel ex-studenten van de Technische Universiteit Delft zijn lid. Het was een logische overstap, zegt voormalig voorzitter Bert

Oudshoorn (67, en 42 jaar lid). „Afgestudeerd, dan moest je weg bij studentensportvereniging Taurus. En dan ging je naar Concordia.” Zelf bewandelde Oudshoorn in 1977 dezelfde weg. „Nu is er minder influx van studenten”, zegt hij. Maar het imago is er nog altijd. Kak? „Ach, wat is kak”, zegt hij relativerend. „De nieuwe jeugd die instroomt komt overwegend uit bepaalde Delftse buurten, dat wel, al is dat beeld minder sterk dan vroeger. Waar ze op afkomen is onze reputatie dat iedereen fatsoenlijk met elkaar omgaat. Ook buiten het voetbal. We zien toe op normen en waarden, ja. Misdragingen tolereren we niet.”

Er is altijd veel feestgedruis bij Concordia. Bierestafettes, bij een kampioenschap jasjes met embleem aan, door de grachten varen waarbij duizend keer het *Heisa heisa hopsasa* tegen de oud-Hollandse gevels kaaft. En op 15 oktober, Concordia's verjaardag: de Heerenavond. Oudshoorn:

„Dan gaan de heren los, zonder dames ja. Het gaat om de goede manieren. Er is hier van nature een goed kader, waardoor we betrokken ouders hebben en genoeg vrijwilligers. Dat is tegenwoordig lang niet bij elke vereniging vanzelfsprekend.”

A.V. & C.V. Robur et Velocitas
Apeldoorn
Opgericht in 1882

‘We horen nog weleens: pas op, poep aan de bal!’

Hans Elfring (88, foto), 78 jaar lid van de Apeldoornse voetbal- & cricketvereniging Robur et Velocitas (kracht en snelheid): „Nog steeds is dit een unieke club met standing, met oog voor goede omgangsvormen op en buiten het veld. Eén keer ben ik overgestapt naar AGOVV, een arbeidersclub in Apeldoorn. Eigenlijk kon je dat niet maken, maar ze betaalden daar, je was er semiprof en ik had geld nodig... Na een jaar had ik het gezien.“
In de jaren 50 snelde hij als rechtsbuiten langs de krijtlijn en

haalde het nationale amateurelftal. Zijn binding met de club is levenslang. „In zekere zin behoren we wel tot de élite, ja, ik herinner me een wedstrijd dat we de bal goed rondtikten. De tegenstanders konden het niet hebben. Ze riepen: ‘Die advocaten weer!’ Haha, voor de anderen waren we allemaal advocaten.“
Bij Robur et Velocitas spelen de veteranen in historische shirts met touwtjes aan de kraag. Voorzitter René Bloemhard (62), 50 jaar lid. „De traditionele clubs hebben vaak Latijnse en ook godennamen. Wij zijn de oudste vereniging van Gelderland, en we doen het goed. De hele stad is onze basis, andere clubs zijn aan een wijk gebonden. We hechten aan goed gedrag en begeleiding

voor iedereen.“
Supporters van de tegenstanders roepen weleens: ‘pas op, poep aan de bal!’ „We zijn dan misschien de hockeyclub in het Apeldoornse voetbal, maar we zijn duidelijk! Geschreeuw tolereren we niet, ook niet van ouders langs de kant. We trekken mensen aan die waarde hechten aan goed gedrag.“
De club doet mee aan maatschappelijke projecten. Bloemhard: „Zo stimuleren we onze leden om bewust met het milieu om te gaan. We organiseren braderieën en zamelen geld in voor projecten in ontwikkelingslanden. Dineren in jacuzzi, ballonnen – dat is iets van vroeger. We staan midden in de maatschappij. En zijn trots op onze herkomst.“

RC en VV V.O.C.
Rotterdam
Opgericht in 1895

Clubgevoel als wuivend riet

Al bijna 125 jaar heffen de leden van V.O.C. (Vofharding Olympia Combinatie) het clublied aan na vergaderingen. En de Rotterdamse vereniging kent meer tradities, zoals de plechtige sleuteloverhandiging als het voetbalseizoen overgaat in het cricketseizoen (in mei en andersom (in september). Elk jaar is er het Zilveren Ploeg Diner, waar mensen komen die 25 jaar of langer lid zijn.
René van Ierschoot (70, foto), 64 jaar lid, voorzitter, is er vaak bij. „Maar niet in rokkostuum“, haast hij zich te zeggen. „We proberen de sfeer en de cultuur van V.O.C. te dragen. De cultuur van ‘gedrag je’. En we zingen het clublied natuurlijk.“
Sociale samenhang is cruciaal, zegt hij. „Nieuwe leden moeten bij ons passen, erbij willen horen. Dat heeft niets met status of sociale klasse te maken, wel met goed gedrag.“

Ja, V.O.C. is een elitaire club. „Als je daarmee bedoelt: je tegenstander respecteren, accepteren als een ander beter is. Dat besef schijnt een soort van elitair te zijn geworden. Nou, dan zijn wij daar trots op.“
Het V.O.C.-gevoel is als wuivend riet, zegt Van Ierschoot. „De wortels zijn stevig, maar de ene keer komt de wind van links, dan weer van rechts. We staan in de maatschappij, die voortdurend verandert, en wij veranderen mee. Zoals V.O.C. nu is, hebben we te danken aan de lange historie. Die neem je mee, daar leer je van.“ ■

